

OOPERI AVASTAMINE

MÖTISKLUS

Aga ennekõike: ooper on tegelikult midagi enam kui ooper. Ja ükskord on igal inimesel see päris esimene kord, mil ta ooperieten-dusel käib.

Verdi "Nabuccost" sain ma kolmapäeva õhtul Estonias mitu erilaadset elamust. Primaarne oli muidugi uhke teatri- ja muusika-elamus kui selline üldse. Aga otsekuu preemiaks veel selle õhtu "tabamata ime", mis sai ilmsiks millalgi teise vaatuse alguses. Tundus, et siis nagu juhtus midagi, mille järel hakkas kõik kuidagi eriti õnnelikult ja otsekuu mingis kirgastuses sujuma. Ma pole eelmisi etendusi näinud, aga mitme asjatundja arvamusel põhjal sain kinnitust muljele, et seekord oli asi kuidagi eriti hea.

Samaväärane elamus oli silmanurgast jälgida oma 12-aastast tütart, kellele see oli esimene ooperielamus üldse. Sõnalavastusi ja ballette on ta näinud, ooperit mitte. Olin natuke mures. Nii ooperi kui tütre pärast. Teadagi miks – tegu on ju Maarja-Liisi ja Nancy ephhi reame-lomaaniga.

Ja kolmaski kiht tekkis. Käivi-

tus tilluke mäletorm. Minu esimene ooper oli selles samas saalis ja sellesama laemaali all 1951. või 1952. aastal. See oli Meituse "Noor kaardivägi". Küllap nägin tol korral üldse esimest korda Georg Otsa, Viktor Gurjevit ja Meta Kodaniporki elusuuruses. Raadiost, ajalehest ja hoolega talletatud teatrikavadest teadsin neid küll. Ots oli kogu eesti rahva lemmiklaulja.

Oleksin valelik, kui hakkaksin praegu tänitama, et küll oli kole. Üldsegi mitte! Fadejevi romaani polnud ma loomulikult veel lugenud, niisiis rohkem laulust ja pimedast lavaaugust kerkivast raskepärastest muusikast huvitas poisikest sõjalis-detektiivne süžee. Mu meel oli väga hale, kui noorkaardiväelased mahalaskmise eel traagiliselt laulsid. Muusika-elamust aga ei mäleta. Ju polnud Meitus minu veregrupi helilooja. See polnudki vist päris õige ooperimuusika. See oli midagi muud. Nüüd on sellele lihtne selgitust anda: ju oli see midagi väga tüüpilist omas ajas.

Aga kõik muu oli siiski olemas ka siis. Teater kui selline üldse oma sõnuseletamatu ja endasse imava auraga. Muusikateatri spetsiifika veel eraldi: häälestus

orkester, frakis dirigent jne. Ent jah, Meitusest järgmise ooperini läks mul tublisti aega. Ja päris õiget muusikateatri harjumust ma külge ei saanudki. Selles pole süüdi muidugi muusika, vaid kuulaja lihtsakoolisus.

Nüüd seirasin saalihämaruses koolitüdrukut tema esimesel ooperiõhtul. Üsna loomulik, et lapsele on ka praegu täiskasvanust olulisem teada, mis seal laval tegelikult sünnib, mis asju seal actakse, seda enam, et lauldi itaalia keeles. Laps leidis kiiresti üles ekraani sünkroontõlkega. See oli kohati raskepärane, kohati krobekoomilinegi tekst, aga ajas asja ära küll. Paar korda küsis ta sosinal mõnele sõnale seletust. Ta pilk püsis pidevalt laval. Jassi Zahharovi ja Vello Jürna kohta ütles ta soliid-selt: hea hääl. Pille Lille teadis ta niigi: lauljatar oli tema koolis esinemas käinud.

Hiljem vahetasime kodus pikemalt muljeid. Lühikokkuvõttes nägi asi tema poolt välja nii: algul oli see ooper mõnes kohas natuke segane ja igav, pärast läks huvitavaks. Kui järele mõelda, on see üsna täpne retsensioon ooperi kui žanri kohta üldse. Eriti kui arvesse võtta, et tegemist pole liiga

TEET KALLAS

muusikakeskse isiksusega. Kas ja millal tuleb järgmine ooperikülastus, on vara rääkida. Ootan asjaosalise enda initsiatiivi.

Muide, etenduse vaheajal oli lapsel samuti tegemist: algaja autogrammikutina hankis ta väärtuslikku lisa oma kollektsioonile (Helmi Puur, Heino Kiik, Priit Aimala). Ka seltskonnaelu kuulub ooperikülastuse juurde.

Mina aga mõtlesin tundeliselt tunnil enne ööd... imest. Sest mis ta muud on kui sulaselge ime: ühel vaesevõitu miljonirahval on koguni kaks kutselist muusika-

teatrit! Ikka veel, kogu meie moodsa pragmatismikultuse kiuste! Ja need teatrid on suutelised lavastama heal professionaalsel tasemel ka ülinõudlike oopereid. Ja esinduslaval laulavad nüüd endastmõistetaval moel mitme rahva ja riigi tippsoolistid. Ja uusim ooper on üle pikade sajandite ulatuva piiblisõnumiga Verdi "Nabucco". Ja saal on viimse kohani välja müüdnud. Üks ime teise otsa!

Veel midagi. Väike inimene astus ooperimaailma esimest korda elus. Piinlik pihtida, aga mina tegin seda esimest korda meie uues ajas. Sest jah, pärast Otsa, Krummi, Kuusiku surma, pärast Kaalu, Voitese jt. taandumist võib minu eas üsna kergesti hakata arvama, et mis seal enam tulla saab. Nagu selgus, on tulnud küll, on saanud samuti.

Mis seal ikka, olgu see lapse-meelne avastus siinkohal lapse kõrval istunu poolt üles tunnistatud.

Ja lõpuks veel üks naiivsus: ooper on tõesti midagi enam kui ooper. Ooper on lisaks muule nagu midagi riikluse juurde kuuluvat. Kallis ja luksuslik liisand, seda küll, aga olema ta peab.